

Euroopa Liidu
Nõukogu

Brüssel, 11. juuli 2023
(OR. en)

11144/1/23
REV 1

ECOFIN 669
UEM 203
SOC 495
EMPL 346
COMPET 690
ENV 769
EDUC 282
RECH 314
ENER 405
JAI 915
GENDER 146
ANTIDISCRIM 140
JEUN 184
SAN 421

MÄRKUS

Saatja:	Nõukogu peasekretariaat
Saaja:	Alaliste esindajate komitee / nõukogu
Eelmise dok nr:	11144/23
Komisjoni dok nr:	COM(2023) 614 final1
Teema:	NÕUKOGU SOOVITUS, milles käsitletakse Läti 2023. aasta riikliku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Läti stabiilsusprogrammi kohta

---

Delegatsioonidele edastatakse eespool nimetatud nõukogu soovitusel eelnõu, mis põhineb komisjoni soovitusel COM(2023) 614 final ning mida on arutanud nõukogu ja Euroopa Ülemkogu.

NÕUKOGU SOOVITUS,

...

milles käsitletakse Läti 2023. aasta riikliku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Läti stabiilsusprogrammi kohta

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 121 lõiget 2 ja artikli 148 lõiget 4,

võttes arves nõukogu 7. juuli 1997. aasta määrust (EÜ) nr 1466/97 eelarveseisundi järelevalve ning majanduspoliitika järelevalve ja kooskõlastamise tõhustamise kohta,¹ eriti selle artikli 5 lõiget 2,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. novembri 2011. aasta määrust (EL) nr 1176/2011 makromajandusliku tasakaalustamatuse ennetamise ja korrigeerimise kohta,² eriti selle artikli 6 lõiget 1,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni soovitusi,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi resolutsioone,

võttes arvesse Euroopa Ülemkogu järeldusi,

---

¹ EÜT L 209, 2.8.1997, lk 1.

² ELT L 306, 23.11.2011, lk 25.

võttes arvesse tööhõivekomitee arvamust,

võttes arvesse majandus- ja rahanduskomitee arvamust,

võttes arvesse sotsiaalkaitsekomitee arvamust,

võttes arvesse majanduspoliitika komitee arvamust

ning arvestades järgmist:

- (1) 19. veebruaril 2021 jõustus Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/241,³ millega loodi taaste- ja vastupidavusrahistu (edaspidi „rahastu“). Rahastust antakse liikmesriikidele rahalist toetust reformide ja investeeringute elluviimiseks ning sellega kaasneb liidu rahastatav fiskaalne impulss. Kooskõlas Euroopa poolaasta prioriteetidega aitab rahastu kaasa majanduslikule ja kaasavale taastumisele ning kestlike ja majanduskasvu soodustavate reformide ja investeeringute tegemisele, eelkõige rohe- ja digipööret edendavate reformide ja investeeringute tegemisele, et muuta liikmesriikide majandus vastupidavamaks. Samuti aitab see tugevdada riigi rahandust ning hoogustada majanduskasvu ja töökohtade loomist keskpikas ja pikas perspektiivis, parandada territoriaalset ühtekuuluvust liidus ja toetada Euroopa sotsiaalõiguste samba jätkuvat rakendamist. 30. juunil 2022 ajakohastati vastavalt määruse (EL) 2021/241 artikli 11 lõikele 2 rahastust igale liikmesriigile eraldatavat maksimaalset rahalist toetust.

---

³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. veebruari 2021. aasta määrus (EL) 2021/241, millega luuakse taaste- ja vastupidavusrahistu (ELT L 57, 18.2.2021, lk 17).

- (2) 22. novembril 2022 võttis komisjon vastu 2023. aasta kestliku majanduskasvu analüüsi, mis tähistas majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta (2023) algust. 23. märtsil 2023 kiitis Euroopa Ülemkogu heaks 2023. aasta kestliku majanduskasvu analüüsi prioriteedid, mis on koondunud konkurentsivõimelise kestlikkuse nelja mõõtme ümber.
22. novembril 2022 võttis komisjon määruse (EL) nr 1176/2011 alusel vastu ka 2023. aasta häiremehhanismi aruande, milles nimetati Lätit ühe liikmesriigina, kus võib esineda tasakaalustamatus või kus võib esineda oht selle tekkimiseks ja kelle olukorda oleks vaja põhjalikult analüüsida. 24. veebruaril 2023 võttis komisjon vastu ka arvamuse Läti 2023. aasta eelarvekava kohta. Komisjon võttis vastu ka soovitusel euroala majanduspoliitikat käsitleva nõukogu soovitusel kohta ning ettepaneku 2023. aasta ühise tööhõivearuande kohta, milles analüüsitakse tööhõivesuuniste ja Euroopa sotsiaalõiguste samba põhimõtete rakendamist. Nõukogu võttis 16. mail 2023 vastu euroala majanduspoliitikat käsitleva soovitusel⁴ (edaspidi „2023. aasta euroala käsitlev soovitus“) ja 13. märtsil 2023 ühise tööhõivearuande.
- (3) Kuigi liidu riikide majandus on olnud märkimisväärselt vastupidav, avaldab geopoliitiline kontekst jätkuvalt negatiivset mõju. Kuna liit toetab kindlalt Ukrainat, keskendutakse liidu majandus- ja sotsiaalpoliitika tegevuskavas sellele, et vähendada lühiajalises perspektiivis energiašokkide negatiivset mõju nii haavatavatele leibkondadele kui ka ettevõtetele ning jätkata jõupingutusi, et viia ellu rohe- ja digipööre, toetada kestlikku ja kaasavat majanduskasvu, tagada makromajanduslik stabiilsus ja suurendada vastupidavust keskpikas perspektiivis. Samuti keskendutakse selles jõuliselt liidu konkurentsivõime ja tootlikkuse suurendamisele.

---

⁴ Nõukogu 16. mai 2023. aasta soovitus euroala majanduspoliitika kohta (ELT C 180, 23.5.2023, lk 1).

- (4) 1. veebruaril 2023 avaldas komisjon teatise „Rohelise kokkuleppe tööstuskava kliimaneutraalsuse ajastuks“ (edaspidi „roheline kokkuleppe tööstuskava“). Rohelise kokkuleppe tööstuskava eesmärk on edendada liidu nullnetotööstuse konkurentsivõimet ja toetada kiiret üleminekut kliimaneutraalsusele. See täiendab Euroopa roheline kokkuleppe ja kava „REPowerEU“ raames tehtavaid jõupingutusi. Sellega tahetakse samuti luua keskkond, mis aitaks paremini suurendada liidu tootmisvõimsust nullnetotehnoloogia ja toodete osas, mida on vaja liidu ambitsioonikate kliimaeesmärkide saavutamiseks, samuti tagada juurdepääs asjakohastele kriitilise tähtsusega toorainetele, sealhulgas mitmekesistades hankimist, kasutades parimal viisil liikmesriikide maavarasid ja maksimeerides toorainete ringlussevõttu. Rohelise kokkuleppe tööstuskava põhineb neljal sambal: prognoositav ja lihtsam õigusraamistik, kiirem juurdepääs rahastusele, oskuste edendamine ning avatud kaubandus tarneahelate vastupidavuse tagamiseks. Komisjon avaldas 16. märtsil 2023 ka teatise „ELi pikaajaline konkurentsivõime: pilk 2030. aasta järgsesse aega“, milles on esitatud üheksa üksteist tugevdavat tegurit koos eesmärgiga luua majanduskasvu soodustav õigusraamistik. Teatistes seatakse poliitilised prioriteedid, mille eesmärk on aktiivselt tagada struktuursed parandused, sihipärased investeeringud ja reguleerivad meetmed liidu ja selle liikmesriikide pikaajalise konkurentsivõime edendamiseks. Allpool esitatud soovitused aitavad neid prioriteete ellu viia.
- (5) 2023. aastal jätkub majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta areng kooskõlas rahastu rakendamisega. Taaste- ja vastupidavuskavade täielik rakendamine on jätkuvalt oluline Euroopa poolaasta poliitiliste prioriteetide elluviimiseks, kuna kavades käsitletakse kõiki viimastel aastatel esitatud asjakohaseid riigipõhiseid soovitusi või märkimisväärset osa neist. 2019., 2020. ja 2022. aasta riigipõhised soovitused on jätkuvalt sama asjakohased ka taaste- ja vastupidavuskavade puhul, mis on läbi vaadatud või mida on ajakohastatud või muudetud vastavalt määruse (EL) 2021/241 artiklitele 14, 18 ja 21.

- (6) 27. veebruaril 2023 vastu võetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2023/435⁵ (edaspidi „REPowerEU määrus“) eesmärk on kaotada kiiresti järkjärguliselt liidu sõltuvus Venemaa fossiilkütuste impordist. See aitab tugevdada energiapuulgeolekut ja mitmekesisitada liidu energiaruustust ning suurendada samal ajal taastuvate energiaallikate kasutuselevõttu, energiasalvestusvõimsust ja energiatõhusust. REPowerEU määrus võimaldab liikmesriikidel lisada oma riiklikesse taaste- ja vastupidavuskavadesse uue REPowerEU peatüki, et rahastada olulisi reforme ja investeeringuid, mis aitavad saavutada REPowerEU eesmärke. Samuti aitavad kõnealused reformid ja investeeringud suurendada liidu nullnetotööstuse konkurentsivõimet, nagu on kirjeldatud roheline kokkuleppe tööstuskavas, ja käsitleda energiaalaseid riigipõhiseid soovitusi, mis esitati liikmesriikidele 2022. aastal ja esitatakse neile asjakohasel juhul ka 2023. aastal. REPowerEU määrusega kehtestatakse uus tagastamatu rahalise toetuse kategooria, mille kaudu saavad liikmesriigid rahastada taaste- ja vastupidavuskavade raames uusi energiaga seotud reforme ja investeeringuid.

---

⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. veebruari 2023. aasta määrus (EL) 2023/435, millega muudetakse määrust (EL) 2021/241 riiklike taaste- ja vastupidavuskavade REPowerEU peatükkide osas ning määrusi (EL) nr 1303/2013, (EL) 2021/1060 ja (EL) 2021/1755 ning direktiivi 2003/87/EÜ (ELT L 63, 28.2.2023, lk 1).

- (7) 8. märtsil 2023 võttis komisjon vastu teatise, milles esitatakse eelarvepoliitika suunised 2024. aastaks (edaspidi „8. märtsi 2023. aasta teatis“). Selle eesmärk on toetada liikmesriike stabiilsus- ja lähenemisprogrammide koostamisel ning seeläbi tugevdada poliitika koordineerimist. Komisjon tuletas meelde, et stabiilsuse ja kasvu pakti üldise vabastusklausli kohaldamine lõpetatakse 2023. aasta lõpus. Komisjon kutsus üles kohaldama 2023.–2024. aastal eelarvepoliitikat, mis tagab võla jätkusuutlikkuse keskpikas perspektiivis ja suurendab kestlikul viisil potentsiaalset majanduskasvu, ning kutsus liikmesriike üles määrama oma 2023. aasta stabiilsus- ja lähenemisprogrammides kindlaks, kuidas eelarvekavadega tagatakse keskpikas perspektiivis eelarvepuudujäägi aluslepingus sätestatud kontrollväärtuse 3 % sisemajanduse koguproduktist (edaspidi „SKP“) järgimine ning võla usutav ja pidev vähendamine või selle hoidmine usaldusväärasel tasemel. Komisjon kutsus samuti liikmesriike üles kaotama järk-järgult riiklikud eelarvemeetmed, mis on kehtestatud leibkondade ja ettevõtete kaitsmiseks energiahinnašoki eest, ja alustama kõige vähem suunatud meetmetest. Komisjon märkis, et kui uue energiahinnasurve tõttu on vaja toetusmeetmeid pikendada, peaksid liikmesriikide sellised meetmed olema paremini suunatud haavatavatele leibkondadele ja ettevõtetele. Komisjon teatas, et eelarvesoovitused tuleks kvantifitseerida ja diferentseerida. Lisaks, nagu on kavandatud komisjoni 9. novembri 2022. aasta teatises ELi majandusjuhtimise raamistiku reformimise suuniste kohta, sõnastatakse eelarvesoovitused esmaste netokulude põhjal. Komisjon soovitas, et kõik liikmesriigid jätkavad riiklikult rahastatavaid investeeringuid ning tagavad rahastu ning muude liidu vahendite tõhusa kasutamise, eelkõige seoses rohe- ja digipöördega ning vastupidavuseesmärkidega. Komisjon märkis, et teeb nõukogule ettepaneku, et kehtivate õigusnormide kohased ülemäärased eelarvepuudujäägi menetlused algatatakse 2024. aasta kevadel 2023. aasta andmete põhjal.

- (8) 26. aprillil 2023 esitas komisjon seadusandlikud ettepanekud liidu majanduse juhtimise eeskirjade põhjalikuks reformimiseks. Ettepanekute põhieesmärk on parandada valitsemissektori võla jätkusuutlikkust ning edendada reformide ja investeringute kaudu kõigis liikmesriikides kestlikku ja kaasavat majanduskasvu. Komisjon soovib ettepanekutega suurendada riikide isevastutust, lihtsustada raamistikku ja keskenduda enam keskpikale perioodile, millega kaasneb tõhus ja ühtsem täitmise tagamine. ELi majandusjuhtimise raamistiku reformimise suuniseid käsitlevate nõukogu 14. märtsi 2023. aasta järelduste kohaselt on eesmärk viia seadusandlik töö lõpule 2023. aastal.
- (9) 30. aprillil 2021 esitas Läti vastavalt määruse (EL) 2021/241 artikli 18 lõikele 1 komisjonile oma riikliku taaste- ja vastupidavuskava. Komisjon hindas määruse (EL) 2021/241 artikli 19 kohaselt taaste- ja vastupidavuskava asjakohasust, tulemuslikkust, tõhusust ja sidusust kooskõlas kõnealuse määruse V lisas sätestatud hindamissuunistega. 13. juulil 2021 võttis nõukogu vastu rakendusotsuse, millega kiidetakse heaks Läti taaste- ja vastupidavuskavale antud hinnang⁶. Osamaksete tegemine sõltub komisjoni otsuse vastuvõtmisest, mis on tehtud vastavalt määruse (EL) 2021/241 artikli 24 lõikele 5 selle kohta, et Läti on rahuldavalt täitnud nõukogu rakendusotsuses sätestatud asjaomased eesmärgid ja sihid. Rahuldav täitmine eeldab, et varem saavutatud eesmäärke ja sihte ei ole tagasi pööratud.

---

⁶ ST 10157/2021 INIT; ST 10157/2021 ADD 1; ST 10157/2021 ADD 1 COR 1.

- (10) 25. aprillil 2023 esitas Läti oma 2023. aasta riikliku reformikava ja 17. aprillil 2023 oma 2023. aasta stabiilsusprogrammi kooskõlas määruse (EÜ) nr 1466/97 artikli 4 lõikega 1. Selleks et võtta arvesse kõnealuste dokumentide omavahelisi seoseid, hinnati neid koos. Vastavalt määruse (EL) 2021/241 artiklile 27 kajastab 2023. aasta riiklik reformikava ka Läti kaks korda aastas esitatavat aruannet taaste- ja vastupidavuskava täitmisel tehtud edusammude kohta.
- (11) 24. mail 2023 avaldas komisjon Läti kohta 2023. aasta riigiaruande. Selles hinnati Läti edusamme nõukogu poolt aastatel 2019–2022 vastu võetud asjaomaste riigipõhiste soovitude järgimisel ning tehti kokkuvõtte sellest, kuidas Läti on taaste- ja vastupidavuskava rakendanud. Kõnealuse analüüsi põhjal tehti riigiaruandes kindlaks puudused seoses probleemidega, mida taaste- ja vastupidavuskavas ei käsitleta või käsitletakse ainult osaliselt, ning uute ja esilekerkivate probleemidega. Samuti hinnati Läti edusamme Euroopa sotsiaalõiguste samba rakendamisel ning liidu peamiste tööhõive, oskuste ja vaesuse vähendamise eesmärkide ning Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni kestliku arengu eesmärkide saavutamisel.

(12) Komisjon tegi määruse (EL) nr 1176/2011 artikli 5 alusel Läti kohta põhjaliku analüüsi ja avaldas selle tulemused 24. mail 2023. Komisjon jõudis järeldusele, et Lätis ei esine makromajanduslikku tasakaalustamatust. Eelkõige välislaenu ja eluasemega seotud haavatavus on endiselt väike, samas kui konkurentsivõimega seotud haavatavus on olemas, kuid on eeldatavasti üldiselt lähitulevikus ohjeldatav. Jooksevkonto puudujäägi hiljutine suurenemine oli märkimisväärne, kuid eelarvepuudujääk peaks nii 2023. kui ka 2024. aastal oluliselt vähenema. Läti rahvusvaheline netoinvesteeringu positsioon, mis on viimasel kümnendil märkimisväärselt paranenud, jääb eeldatavasti üldjoontes stabiilseks. Sellest hoolimata võib inflatsiooni- ja palgasurve, kui see püsib, kahjustada Läti konkurentsivõimet, eriti kuna alusinflatsioon on euroala keskmisest tunduvalt kiirem. Kuigi eluasemehindade kasv on viimasel ajal kiirenenud, ei tundu eluasemehinnad olevat väga ülehinnatud. Peale selle eluasemehindade kasv 2022. aasta lõpus aeglustus, hüpoteeklaenu andmine on olnud tagasihoidlik ning leibkondade võlg on piiratud ja väheneb leibkondade sissetulekutega võrreldes. Läti seisab silmitsi peamiste struktuursete majandusprobleemidega, mis on seotud tööjõu pakkumise vähenemisega, mistõttu on tööjõu ühikukulud kiiresti suurenenud ja mis võib keskpikas perspektiivis kahjustada konkurentsivõimet. Poliitikakujundus on üldiselt soodne, kuigi mõned lisapingutused võiksid aidata vähendada tuvastatud haavatavusest tulenevaid riske. Sellega seoses on oluline konkurentsivõime kaitse poliitika, sealhulgas meetmed tööjõu pakkumise kvaliteedi ja kvantiteedi suurendamiseks. Ehituslubade andmise menetluse lühendamise aitaks toetada eluasemete pakkumist ja parandada eluasemeturu olukorda.

- (13) Eurostati kinnitatud andmete kohaselt vähenes Läti valitsemissektori eelarvepuudujääk 7,1 %-lt SKPst 2021. aastal 4,4 %-le SKPst 2022. aastal, samas kui valitsemissektori võlg vähenes 43,7 %-lt SKPst 2021. aasta lõpus 40,8 %-le SKPst 2022. aasta lõpus. 24. mail 2023 avaldas komisjon aluslepingu artikli 126 lõike 3 kohase aruande. Kõnealuses aruandes arutati Läti eelarveseisundit, kuna 2022. aastal ületas riigi valitsemissektori eelarvepuudujääk aluslepingus sätestatud kontrollväärtust 3 % SKPst. Aruandes jõuti järeldusele, et puudujäägikriteerium ei ole täidetud. Kooskõlas 8. märtsi 2023. aasta teatisega ei teinud komisjon ettepanekut algatada 2023. aasta kevadel uued ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlused. Seejärel märkis komisjon, et teeb nõukogule ettepaneku, et ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlused algatataks 2024. aasta kevadel 2023. aasta andmete põhjal. Läti peaks seda arvesse võtma oma 2023. aasta eelarve täitmisel ja 2024. aasta eelarvekava koostamisel.
- (14) Valitsemissektori eelarvepositsiooni on mõjutanud eelarvepoliitilised meetmed, mis on võetud energiahindade tõusu majandusliku ja sotsiaalse mõju leevendamiseks. 2022. aastal hõlmasid sellised kulused suurendavad eelarvepoliitilised meetmed küttekulude hüvitamist (tuginedes kasutatud energiaallikale) ja leibkondade elektriarvete vähendamist; igakuiseid hüvitisi haavatavatele leibkondadele ja lastega peredele ning pensionide varasemat indekseerimist; toetusi energiamahukatele ettevõtetele ja hüvitisi ettevõtete elektrikulude suurenemise eest. Komisjoni hinnangul oli kõnealuste meetmete eelarveline netokulu 2022. aastal 1,5 % SKPst. Valitsemissektori eelarvepositsiooni on mõjutanud ka Ukraina põgenike ajutise kaitsega seotud eelarvekulud, mis olid 2022. aastal hinnanguliselt 0,2 % SKPst. Samal ajal vähenesid COVID-19 kriisiga seotud ajutiste erakorraliste meetmete hinnangulised kulud 5,0 %-lt SKPst 2021. aastal 1,2 %-le SKPst 2022. aastal.

- (15) 18. juunil 2021 soovitas nõukogu Lätil⁷ säilitada 2022. aastal toetav eelarvepoliitika, sealhulgas rahastust saadav impulss, ning riiklikult rahastatavad investeeringud. Samuti soovitas nõukogu Lätil hoida riiklikult rahastatavate jooksvate kulude kasv kontrolli all.
- (16) Komisjoni hinnangul oli eelarvepoliitika⁸ 2022. aastal neutraalne (0,0 % SKPst), mis oli kõrge inflatsiooni tingimustes asjakohane. Nagu nõukogu soovitas, jätkas Läti majanduse taastamise toetamist rahastust rahastatavate investeeringutega. Rahastu toetustest ja muudest liidu vahenditest rahastatud kulude maht oli 2022. aastal 1,1 % SKPst (2021. aastal 1,3 % SKPst). Suutlikkuspiirangute ja ehitushindade tõusu tõttu lükati 2022. aastal edasi mõned rahastu toetustest ja muudest liidu vahenditest rahastatavad investeeringud, mis tõi kaasa kulude väikese vähenemise. Riiklikult rahastatavad investeeringud andsid eelarvepoliitikasse pärssiva panuse 1,2 protsendipunkti⁹. Seega ei säilitanud Läti riiklikult rahastatavaid investeeringuid, kuigi nõukogu oli seda soovitanud. Samal ajal andis riiklikult rahastatavate esmaste jooksvate kulude kasv (ilma uute tulumeetmeteta) eelarvepoliitikasse pärssiva panuse 0,3 protsendipunkti. Seega hoidis Läti riiklikult rahastatavate jooksvate kulude kasvu kontrolli all.

---

⁷ Nõukogu 18. juuni 2021. aasta soovitus, milles esitatakse nõukogu arvamus Läti 2021. aasta stabiilsusprogrammi kohta (ELT C 304, 29.7.2021, lk 63).

⁸ Eelarvepoliitikat mõõdetakse esmaste kulude (ilma kaalutusõigusel põhinevate tulumeetmeteta) muutusena keskpika perioodi potentsiaalse majanduskasvu suhtes, jättes välja COVID-19 kriisiga seotud ajutised erakorralised meetmed, kuid võttes arvesse rahastu tagastamatute toetuste ja muude liidu vahenditega rahastatavaid kulusid. Üksikasjalikum teave on esitatud eelarvestatistikatabelite tekstikastis 1.

⁹ See pärssiv panus on eelkõige tingitud väiksematest kulutustest liidu vahenditest kaasrahastatavatele investimisprojektidele, mis mõjutab ka riikliku kaasrahastamise arengut (eelkõige kohalike omavalitsuste tasandil), samuti sõjalise varustuse üleandmisest Ukrainale, mis on kajastatud negatiivse kapitali kogumahutusena põhivarasse ja tasaarvestatud kapitalisiirdega. Samas andsid muud riiklikult rahastatavad kapitalikulud ekspansiivse panuse 1,7 protsendipunkti SKPst. Muude kapitalikulude suurenemine on suures osas seletatav kahe teguriga: maagaasivarude loomine riikliku energiavarustuskindluse tagamiseks ning sõjavarustuse üleandmine Ukrainale.

- (17) 2023. aasta stabiilsusprogrammi eelarveprognooside aluseks olev makromajanduslik stsenaarium on 2023. aastal ja pärast seda konservatiivne. Valitsuse prognoosi kohaselt jääb reaalne SKP 2023. aastal samaks ja kasvab 2024. aastal 2,0 %. Komisjoni 2023. aasta kevadprognoosi kohaselt on SKP reaalkasv suurem – 2023. aastal 1,4 % ja 2024. aastal 2,8 % –, mis kajastab avaldatud uusi andmeid, mis 2023. aasta stabiilsusprogrammis ei sisaldu, nimelt 2022. aasta SKP kasvu andmete korrigeerimist ja 2023. aasta esimese kvartali kiirhinnangut, mis mõlemad näitasid suuremat SKP kasvu võrreldes varem eeldatuga. Nominaalväärtuses on mõlema prognoosi kohaselt SKP kasv siiski sarnane: 2023. aasta stabiilsusprogrammi 2023. ja 2024. aasta prognoosides vastavalt 11,7 % ja 5,5 % ning komisjoni 2023. aasta kevadprognoosi vastavate aastate prognoosides 10,5 % ja 5,6 %.
- (18) Valitsus prognoosib oma 2023. aasta stabiilsusprogrammis, et valitsemissektori eelarvepuudujääk väheneb 2023. aastal 4,0 %-le SKPst. Eelarvepuudujäägi kohandamine 2023. aastal kajastab peamiselt kulude arengut. Enamiku pandeemiaga seotud toetusmeetmete järkjärgulisel kaotamisel on eeldatavasti eelarvepuudujääki vähendav panus ning 2022. aasta ühekordseid kulusid riikliku gaasireservi loomiseks ei ole 2023. aastaks ette nähtud. Seda säästu peaksid osaliselt tasakaalustama 2023. aasta eelarvepaketi sisalduvad kulumeetmed, nagu avaliku halduse ja meditsiinitöötajate palgatõus, suuremad jooksvad kulud tervishoiuteenustele, teadusele, teadusuuringutele ja kõrgharidusele ning märkimisväärne avaliku sektori investeeringute pakett kaitse- ja sisejulgeolekusektoris. Lisaks eeldatakse suuremate indekseerimiskoeffitsientide tõttu suuremaid kulutusi pensionidele ja hüvitistele. 2023. aasta stabiilsusprogrammi kohaselt peaks valitsemissektori võla suhe SKPse vähenema 40,8 %-lt SKPst 2022. aasta lõpus 39,6 %-le SKPst 2023. aasta lõpus. Komisjoni 2023. aasta kevadprognoosi kohaselt on valitsemissektori eelarvepuudujääk 2023. aastal 3,8 % SKPst. See on kooskõlas 2023. aasta stabiilsusprogrammis prognoositud eelarvepuudujäägiga. Komisjoni 2023. aasta kevadprognoosi kohaselt on valitsemissektori võla suhe SKPse 2023. aasta lõpus veidi kõrgem (39,8 %).

(19) 2023. aastal peaksid valitsemissektori eelarvepositsiooni jätkuvalt mõjutama meetmed, mida on võetud energiahindade tõusu majandusliku ja sotsiaalse mõju leevendamiseks. Need koosnevad peamiselt 2022. aastast pikendatud meetmetest. Komisjoni 2023. aasta kevadprognoosi kohaselt on toetusmeetmete eelarveline netokulu 2023. aastal 1,0 % SKPst¹⁰. Enamik 2023. aasta meetmeid ei näi olevat suunatud kõige haavatavamatele leibkondadele või ettevõtetele ega säilita täielikult hinnasignaali energianõudluse vähendamiseks ja energiatõhususe suurendamiseks. Seepärast moodustavad suunatud toetusmeetmed, mida võetakse arvesse nõukogu 12. juuli 2022. aasta soovitus¹¹ järgimise hindamisel, komisjoni 2023. aasta kevadprognoosi kohaselt 2023. aastal 0,1 % SKPst (võrreldes 0,5 %ga SKPst 2022. aastal). Ukraina põgenike ajutise kaitsega seotud eelarvekulud peaksid võrreldes 2022. aastaga suurenema 0,1 protsendipunkti SKPst. Lisaks peaks 2023. aasta valitsemissektori eelarvepositsioon paranema tänu COVID-19 kriisiga seotud ajutiste erakorraliste meetmete järkjärgulisele kaotamisele, hinnangute kohaselt mahus 1,2 % SKPst.

---

¹⁰ See näitaja kajastab nende meetmete aastaste eelarvekulude taset, sealhulgas jooksvaid tulusid ja kulusid ning asjakohasel juhul kapitalikulumeetmeid.

¹¹ Nõukogu 12. juuli 2022. aasta soovitus, milles käsitletakse Läti 2022. aasta riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Läti 2022. aasta stabiilsusprogrammi kohta (ELT C 334, 1.9.2022, lk 112).

- (20) Oma 12. juuli 2022 soovitusel soovitas nõukogu Lätil võtta meetmeid, tagamaks 2023. aastal, et riiklikult rahastatavate esmaste jooksvate kulude kasv on kooskõlas üldiselt neutraalse eelarvepoliitikaga,¹² võttes arvesse jätkuvat ajutist ja sihipärast toetust leibkondadele ja ettevõtetele, kes on energiahindade tõusu suhtes kõige haavatavamad, ja Ukrainast põgenevatele inimestele. Läti peaks olema valmis kohandama jooksvaid kulutusi vastavalt muutuvale olukorrale. Samuti soovitati Lätil suurendada avaliku sektori investeeringuid rohe- ja digipöördesse ning energiajulgeolekusse, võttes arvesse algatust „REPowerEU“, sealhulgas kasutades rahastut ning muid liidu vahendeid.

---

¹² Komisjoni 2023. aasta kevadprognoosi kohaselt on Läti keskpika perioodi nominaalne potentsiaalne SKP kasv, mida kasutatakse eelarvepoliitika mõõtmiseks (kümne aasta keskmine), hinnanguliselt 11,5 %.

(21) Komisjoni 2023. aasta kevadprognoosi kohaselt on eelarvepoliitika 2023. aastal kiire inflatsiooni tingimustes ekspansiivne (–0,9 % SKPst). See järgneb 2022. aasta neutraalsele eelarvepoliitikale (0,0 % SKPst). Riiklikult rahastatavate esmaste jooksvate kulude kasv (ilma kaalutusõigusel põhinevate tulumeetmeteta) peaks andma 2023. aastal eelarvepoliitikasse ekspansiivse panuse 0,5 % SKPst. See hõlmab energiahindade tõusu suhtes kõige haavatavamatele leibkondadele ja ettevõtetele suunatud toetusmeetmete kulude vähenemist 0,4 % SKPst. Samuti hõlmab see Ukraina põgenikele ajutise kaitse pakkumise kulude suurenemist (0,1 % SKPst). Riiklikult rahastatavate esmaste jooksvate netokulude ekspansiivne panus ei ole seega tingitud suunatud toetusest leibkondadele ja ettevõtetele, kes on energiahindade tõusu suhtes kõige haavatavamad, ja Ukraina põgenikele. Riiklikult rahastatavate esmaste jooksvate kulude ekspansiivne kasv (ilma kaalutusõigusel põhinevate tulumeetmeteta) tuleneb 2023. aasta eelarvepaketi sisalduvatest kulumeetmetest, nagu haldus- ja meditsiinitöötajate palgatõus, täiendavad jooksvad kulud, millega rahastatakse onkoloogiat, teadust ja teadusuuringuid, muud kaalutusõigusel põhinevad jooksvad kulud riiklikele haldusasutustele ning suuremad kulutused pensionidele ja hüvitistele. Kokkuvõttes ei ole riiklikult rahastatavate esmaste jooksvate kulude prognoositud kasv nõukogu 12. juuli 2022. aasta soovitusena kooskõlas. Rahastu toetustest ja muudest liidu vahenditest rahastatavate kulude maht on prognoosi kohaselt 2023. aastal 2,2 % SKPst, samas kui riiklikult rahastatavad investeeringud annavad prognoosi kohaselt eelarvepoliitikasse ekspansiivse panuse 1,0 protsendipunkti¹³.

---

¹³ Muudel riiklikult rahastatavatel kapitalikuludel peaks olema pärssiv panus 1,7 protsendipunkti SKPst, kuna komisjoni 2023. aasta prognoos ei hõlma maagaasireservide loomist energiavarustuskindluse tagamiseks ja Ukrainale antavat sõjalist abi.

Seega kavatseb Läti rahastada täiendavaid investeeringuid rahastust ja muudest liidu vahenditest ning säilitab prognoosi kohaselt riiklikult rahastatavad investeeringud. Läti kavatseb rahastada investeeringuid rohe- ja digipöördesse ning energiajulgeolekusse, nagu ühistranspordi jaoks elektrisõidukite ostmine, kortermajade ja ärikinnisvara energiatõhususe parandamine ning elektri ülekandesüsteemide ja jaotusvõrkude moderniseerimine, päästeteenistuste reageerimissuutlikkuse tugevdamine, avaliku sektori IT-platvormide ja -süsteemide tsentraliseerimine, digioskuste arendamine ja äriprotsesside digitaliseerimine, lairibataristu arendamine ning digitaliseerimise edendamine haridussektoris. Neid avaliku sektori investeeringuid rahastatakse ulatuslikult rahastust ja muudest liidu vahenditest.

- (22) 2023. aasta stabiilsusprogrammi kohaselt peaks valitsemissektori eelarvepuudujääk 2024. aastal vähenema 2,5 %-le SKPst. Vähenemine 2024. aastal kajastab peamiselt selliste toetusmeetmete järkjärgulist kaotamist, mille eesmärk on leevendada kõrgete energiahindade mõju, COVID-19 pandeemiaga seotud jooksvate kulude puudumist ning pandeemiast taastumist toetavate investeeringute lõpetamist 2023. aastal. Vastavalt 2023. aasta stabiilsusprogrammile prognoositakse, et valitsemissektori võla suhe SKPsse veidi suureneb 2024. aasta lõpuks (39,7 %ni). Prognoosi koostamise ajal teada olevate poliitikameetmete põhjal hinnatakse komisjoni 2023. aasta kevadprognoosis, et valitsemissektori eelarvepuudujääk moodustab 2024. aastal 2,7 % SKPst. See on kooskõlas 2023. aasta stabiilsusprogrammis prognoositud eelarvepuudujäägiga. Komisjoni 2023. aasta kevadprognoosi kohaselt on valitsemissektori võla suhe SKPsse 2024. aasta lõpus suurem (40,5 %), mis tuleneb peamiselt väiksemast nominaalsest SKPst.

- (23) 2023. aasta stabiilsusprogrammis nähakse ette kõigi energiatoetusmeetmete järkjärguline kaotamine 2024. aastal. Ka komisjon eeldab energiatoetusmeetmete täielikku järkjärgulist kaotamist 2024. aastal. See sõltub eeldusest, et energiahinnad ei tõuse uuesti.
- (24) Määrusega (EÜ) nr 1466/97 on seatud struktuurse eelarvepositsiooni iga-aastase parandamise sihtmärgiks 0,5 % SKPst,¹⁴ et liikuda keskpika perioodi eelarve-eesmärgi suunas. Võttes arvesse riigi rahanduse jätkusuutlikkuse kaalutlusi ja vajadust vähendada eelarvepuudujääki allapoole aluslepingus sätestatud kontrollväärtust 3 % SKPst, oleks komisjoni hinnangul asjakohane parandada struktuurset eelarvepositsiooni 2024. aastal vähemalt 0,5 % SKPst. Sellise paranemise tagamiseks ning kooskõlas komisjoni metoodikaga ei tohiks riiklikult rahastatavate esmaste netokulude¹⁵ kasv 2024. aastal ületada 3,0 %, nagu on kajastatud käesolevas soovitusel. See aitab vähendada ka alusinflatsiooni, mis on euroala keskmisest tunduvalt kiirem ja võib püsimise korral pärssida konkurentsivõimet. Samal ajal tuleks ülejäänud energiatoetusmeetmed (komisjoni praeguse hinnangu kohaselt 1,0 % SKPst 2023. aastal) sõltuvalt energiaturu suundumustest järkjärgult kaotada, alustades kõige vähem suunatud meetmetest, ning sellest tulenevat kokkuhoidu tuleks kasutada valitsemissektori eelarvepuudujäägi vähendamiseks. Komisjoni hinnangute kohaselt tooks see kaasa esmaste netokulude kasvu alla 2024. aastaks soovitud maksimaalse kasvumäära. Lisaks ei ole komisjoni 2023. aasta kevadprognoosi kohaselt riiklikult rahastatavate esmaste jooksvate netokulude kasv 2023. aastal kooskõlas nõukogu 12. juuli 2022. aasta soovitusel. Kui see leiab kinnitust, oleks 2024. aastal asjakohane esmaste netokulude väiksem kasv.

---

¹⁴ Määruse (EÜ) nr 1466/97 artikkel 5 nõuab ka kohandamist rohkem kui 0,5 % SKPst liikmesriikide puhul, kelle valitsemissektori võlg ületab 60 % SKPst või kelle võla jätkusuutlikkusega seotud riskid on suuremad.

¹⁵ Esmased netokulud on riiklikult rahastatavad kulud ilma kaalutlusõigusel põhinevate tulumeetmeteta ning need ei hõlma intressikuludid ega tsüklilisi töötuskuludid.

- (25) Eeldades, et poliitikat ei muudeta, prognoositakse komisjoni 2023. aasta kevadprognoosis, et riiklikult rahastatavad esmased netokulud kasvavad 2024. aastal 1,3 %, mis on soovitatud kasvumäärast vähem.
- (26) 2023. aasta stabiilsusprogrammi kohaselt peaksid valitsemissektori investeeringud suurenema 5,5 %-lt SKPst 2023. aastal 6,1 %-le SKPst 2024. aastal. Suuremad investeeringud kajastavad suuremaid riiklikult rahastatavaid investeeringuid ja suuremaid investeeringuid, mida rahastab liit, sealhulgas rahastust.
- (27) 2023. aasta stabiilsusprogrammis on esitatud keskpika perioodi eelarvekava aastani 2026. 2023. aasta stabiilsusprogrammi kohaselt peaks valitsemissektori eelarvepuudujääk vähenema 2,2 %-le SKPst 2025. aastal ja 0,7 %-le SKPst 2026. aastal. Valitsemissektori eelarvepuudujääk peaks seega vähenema allapoole 3 % SKPst 2024. aastal ja jääma alla 3 % SKPst kogu programmiperioodi vältel. 2023. aasta stabiilsusprogrammi kohaselt peaks valitsemissektori võla suhe SKPsse vähenema 39,7 %-lt SKPst 2024. aasta lõpus 38,9 %-le SKPst 2026. aasta lõpuks.

(28) Läti maksutulude osakaal SKPs on märkimisväärselt alla liidu keskmise. See piirab avalike teenuste osutamist, eelkõige tervishoiu ja sotsiaalkaitse valdkonnas. Kapital ja vara on liidu keskmisega võrreldes suhteliselt alamaksustatud ning need pakuvad potentsiaali maksutulu suurendamiseks. Lisaks saab Läti suhteliselt väikest tulu tööjõu maksustamisest, seda vaatamata suhteliselt kõrgetele maksumääradele. See näitab, et maksukuulekuse parandamiseks ja varimajanduse vastu võitlemiseks on vaja jätkata jõupingutusi. Vaesus ja ebavõrdsus on endiselt suur, eelkõige seetõttu, et kulutused sotsiaalkaitsele on väikesed. Sotsiaalse turvavõrgu piisavus on paranenud, kuid vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse oht on endiselt suur, eelkõige kõige haavatavamate inimeste puhul. Vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse risk vanemas eas on suurim liidus (Lätis 45,9 % võrreldes 19,5 %-ga liidus 2021. aastal) ja on endiselt väga suur ka puuetega inimeste puhul (Lätis 41,2 % võrreldes 29,7 %-ga liidus 2021. aastal). Individuaalsetel vajadustel põhinevate sotsiaalteenuste kättesaadavus ja kvaliteet on endiselt probleemiks sotsiaaltöötajate nappuse ja suure töökoormuse ning kohalike omavalitsuste vaheliste erinevuste tõttu. Pikaajalise hoolduse süsteem on killustunud ning edusammud hoolekandeesutuste hoolduselt koduhooldusele ja kogukonnapõhistele teenustele üleminekul on piiratud. Sotsiaaleluruumide piisavus ja kättesaadavus on ebapiisava pikaajalise rahastamise tõttu piiratud. Tervishoiule tehtavate avaliku sektori kulutuste osakaal SKPst on liidu keskmisega võrreldes väike ja keskpika perioodi eelarvekavades eeldatakse, et see väheneb 2023. aasta stabiilsusprogrammi kohaselt 5,6 %-lt SKPst 2022. aastal 3,6 %-le SKPst 2026. aastal. See on samuti märkimisväärselt väiksem kui tervishoiu jaoks vajalik riiklik rahastamine 6 % SKPst 2027. aastaks, nagu on märgitud Läti rahvatervise poliitika suunistes aastateks 2021–2027. Kuigi vähenemine on peamiselt tingitud COVID-19 kriisiga seotud ajutiste toetusmeetmete järkjärgulisest kaotamisest, puuduvad ka tervishoiu kestliku rahastamise kavad. Lisaks seisab Läti silmitsi tervishoiusektoris tööjõu, eriti meditsiiniõdede puudusega. Seetõttu on õigeaegne ja võrdne juurdepääs tervishoiuteenustele piiratud.

- (29) Vastavalt määruse (EL) 2021/241 artikli 19 lõike 3 punktide b ja V lisa kriteeriumile 2.2 sisaldab taaste- ja vastupidavuskava ulatuslikke üksteist vastastikku tugevdavaid reforme ja investeeringuid, mis tuleb rakendada 2026. aastaks. Läti taaste- ja vastupidavuskava rakendamine edeneb jõudsalt. Läti esitas ühe maksetaotluse, mis vastas kava üheksale eesmärgile ja mille tulemusel maksti välja kokku 201 miljonit eurot. Energia ja ehitusmaterjalide hinnatõusuga seotud objektiivsete asjaolude ning Venemaa Ukraina-vastasest agressioonisõjast tingitud tarneahela piirangute tõttu kavatakse Läti esitada kava muudatused ja lisada uue REPowerEU peatüki, et kiirendada majanduse CO₂ heite vähendamist ja vähendada sõltuvust fossiilkütustest. Uue REPowerEU peatüki kiire lisamine taaste- ja vastupidavuskavasse võimaldab rahastada täiendavaid reforme ja investeeringuid, et toetada Läti strateegilisi eesmärke energia ja rohepöörde vallas. Kohalike ja piirkondlike omavalitsuste, sotsiaalpartnerite ja muude asjaomaste sidusrühmade süstemaatiline ja tulemuslik kaasamine on jätkuvalt oluline taaste- ja vastupidavuskava ning üldise majandus- ja tööhõivepoliitika edukaks rakendamiseks, et tagada laialdane isevastutus üldise poliitilise tegevuskava eest.
- (30) Komisjon kiitis 2022. aastal heaks kõik Läti ühtekuuluvuspoliitika programmidokumendid. Ühtekuuluvuspoliitika programmide kiire rakendamine vastastikusel täiendavuses ja koostöös taaste- ja vastupidavuskavaga, sealhulgas REPowerEU peatükiga, on esmatähtis, et viia Lätis ellu rohe- ja digipööre, suurendada majanduslikku ja sotsiaalset vastupidavust ning tagada tasakaalustatud territoriaalne areng.
- (31) Lisaks taaste- ja vastupidavuskavas ning ühtekuuluvuspoliitika programmides käsitletud majanduslikele ja sotsiaalsetele probleemidele seisab Läti silmitsi mitmete muude probleemidega, mis on seotud juurdepääsuga rahastamisele ning energia ja rohepöördega.

(32) Erasektori krediidivoog oli 2021. aastal 1 % SKPst, mis oli oluliselt madalam kui majanduse kasvumäär. See vähendab veelgi erasektori võlga, mis on üks liidu madalamaid. Selline nõrk laenukasv peegeldab teataval määral väikest nõudlust, kuid seda mõjutavad ka mitmed pakkumisega seotud probleemid. Väikestel ja keskmise suurusega ettevõtjatel on olnud eriti raske laenu saada. See on osaliselt tingitud nende suuremast krediidiriskist, aga ka suurtest laenukuludest ja bürokraatiast. Lisaks muudab tagatiseks sobiva vara vähene likviidsus väljaspool Riia piirkonda laenu saamise eriti raskeks. See kujutab endast hüpoteeklaenu ja ettevõtete laenu puhul märkimisväärset takistust. Poliitilistes pingutustes on peamiselt keskendutud laenuandmise toetamisele, kombineerides selle avaliku sektori toetustega. Kuid sellega kaasnevad märkimisväärsed kulud valitsuse eelarves, mistõttu ei ole see laenuandmise edendamiseks jätkusuutlik. Laenupakkumise piirangute vähendamiseks on vaja ärikeskkonna läbipaistvuse ja usaldusväärsuse üldist paranemist, sealhulgas varimajanduse vähendamist. Lisaks vähendaks maksejõuetusmenetluse parandamine, et saavutada ettevõtete restruktureerimise kõrge määr ja võimalusel kõrgemad laenu sissenõudmise määrad, tajutavaid riske pankade jaoks ning elavdaks laenuandmist. Sihtotstarbelised laenu- ja tagatisskeemid võivad aidata vähendada likviidsusriski, millega pangad silmitsi seisavad, kui võtavad vastu tagatise suhteliselt mittelikviidsetelt turgudelt. Avalikud laenuskeemid strateegiliselt oluliste investeerimisvaldkondade jaoks, nagu rohepööre ja piirkondlik areng, võivad suurendada tõhusat konkurentsi pangandusturul või täita turulõhe seal, kus pangapoolne rahastamine on liiga kallis või kus see ei ole saadaval. Lisaks pakuvad avalikud tagatis- ja laenuskeemid võrreldes toetuskavadega palju kulutõhusamat viisi eralaenamise toetamiseks. Lisaks pangapoolse rahastamise tõketele on Läti alternatiivsete rahastamisallikate turgu vähe arendatud ja sel on potentsiaal parandada ettevõtete juurdepääsu rahastamisele.

(33) Lāti on taganud oma sõltumatuse Venemaa gaasist pärast parlamendi 2022. aasta juuli otsust lõpetada Venemaa maagaasi ostmise alates 1. jaanuarist 2023. Tänu veeldatud maagaasi impordile Leedus Klaipėdas asuvast veeldatud maagaasi terminalist ja uuest Soomes Inkoos asuvast veeldatud maagaasi terminalist on omamaised gaasitarnijad leidnud alternatiivseid maagaasiallikaid. Praegune olukord on näidanud vajadust kiirendada taastuvatest energiaallikatest elektrit tootvate käitiste aeglast kasutuselevõttu. Lātis on taastuenergia osakaal liidus üks suuremaid, kuigi see osakaal püsis aastatel 2020–2021 muutumatuna. Lāti saaks kasu oma jõupingutuste kiirendamisest tuule- ja päikeseenergia kasutuselevõtul, mis on kõige elujõulisem ja pikaajalisem lahendus taastuenergia osakaalu suurendamiseks. Lāti taaste- ja vastupidavuskava hõlmab juba meetmeid, mille eesmärk on kõrvaldada regulatiivsed takistused maismaal toodetava tuuleenergia kasutuselevõtul. Siiski saaks teha täiendavaid jõupingutusi, et kiirendada taastuenergia kasutuselevõttu elektri tootmiseks, kütmiseks ja jahutamiseks. See hõlmaks elektrivõrgu ajakohastamist, taastuenergia detsentraliseeritud tootmise edendamist, elektrisüsteemi paindlikkust (nõudlusele reageerimine ja salvestamine), loamenetluste edasist parandamist ning õigusraamistiku ja stiimulite loomist energiakogukondade edendamiseks. Lāti liidu elektrivõrguga sünkroniseerimise lõpuleviimine suurendaks ülekandevõimsust, nii et võrku saaks integreerida üha suurema osa avamere ja maismaa taastuenergiast. Lāti elektrivõrk, nagu ka teiste Balti riikide elektrivõrk, on endiselt avatud riskidele, kuna see on sünkroniseeritud BRELL-võrguga (Valgevene, Venemaa, Eesti, Leedu ja Lāti). Elektrivõrgu piirkondlik sünkroniseerimine ülejäänud liiduga on edenemas, kuid tuleb veel lõpule viia. Selleks tuleb teha koostööd Eesti ja Leeduga. 2022. aasta augustist kuni 2023. aasta märtsini vähenes Lāti maagaasi tarbimine võrreldes eelneva viie aasta sama perioodi keskmise gaasitarbimisega 30 %, st rohkem, kui oli seatud eesmärgiks (15 %). Lāti võiks jätkata jõupingutusi gaasinõudluse ajutiseks vähendamiseks kuni 31. märtsini 2024, vastavalt nõukogu määrusele (EL) 2022/1369¹⁶.

---

¹⁶ Nõukogu 5. augusti 2022. aasta määrus (EL) 2022/1369, mis käsitleb gaasinõudluse vähendamise koordineeritud meetmeid (ELT L 206, 8.8.2022, lk 1).

- (34) Läti peaks kiirendama jõupingutusi energiatõhususe parandamise meetmete laiendamiseks, et vähendada oma hoonete, transpordi ja tööstuse CO₂ heidet, ning kehtestama uued rahastamis- ja toetusmeetmed, et saavutada oma pikaajalise renoveerimisstrateegia eesmärgid.
- (35) Tööjõu ja oskuste nappus rohepöörde jaoks olulistest sektorites ja kutsealadel, sealhulgas nullnetotehnoloogiate tootmine, kasutuselevõtt ja hooldamine, tekitab probleeme üleminekul nullnetomajandusele. Kvaliteetsed haridus- ja koolitussüsteemid, mis vastavad tööturu muutuvatele vajadustele, ning sihipärased täiend- ja ümberõppe meetmed on esmatähtsad, et vähendada oskuste nappust ning edendada töötajate kaasamist ja tööjõu ümberpaigutamist. Kasutamata tööjõupakkumise rakendamiseks peavad kõnealused meetmed olema kättesaadavad eelkõige rohepöördest enim mõjutatud üksikisikutele ning sektorites ja piirkondades. 2022. aastal valitses tööjõunappus 25 ameti puhul 436 sellisest ametist, mis nõuavad rohepöördeks erioskusi või -teadmisi, sealhulgas elektrikud ning mehaanikainsenerid. Tööjõunappusest kui tootmist piiravast tegurist teatati ka tööstuses ja ehituses.
- (36) Võttes arvesse komisjoni hinnangut, on nõukogu 2023. aasta stabiilsusprogrammi läbi vaadanud ja tema arvamus¹⁷ kajastub esitatud soovitusel 1.

---

¹⁷ Vastavalt määruse (EÜ) nr 1466/97 artikli 5 lõikele 2.

(37) Arvestades euroala liikmesriikide majanduse tihedat seotust ning nende ühist panust majandus- ja rahaliidu toimimisse, soovitas nõukogu euroala liikmesriikidel võtta meetmeid, sealhulgas oma taaste- ja vastupidavuskavade kaudu, et i) tagada võla jätkusuutlikkus ja hoiduda 2023. aastal kogunõudluse laiapõhjalisest toetamisest, suunata paremini kõrgete energiahindade mõju leevendamiseks võetavaid eelarvemeetmeid ning kaaluda asjakohaseid viise toetuse lõpetamiseks, kui energiahinnasurve väheneb; ii) säilitada avaliku sektori investeeringute kõrge tase ja edendada erainvesteeringuid, et toetada rohe- ja digipööret; iii) toetada palgasuundumusi, mis leevendavad ostujõu vähenemist, piirates samal ajal teisest mõju inflatsioonile, tõhustada veelgi aktiivset tööturupoliitikat ja leevendada oskuste nappust; iv) parandada ettevõtluskeskkonda ja tagada, et ettevõtetele antav energiatoetus on kulutõhus, ajutine, suunatud elujõulistele ettevõtetele ja säilitab stiimulid rohepöördeks, ning v) säilitada makromajanduslik finantsstabiilsus ja jälgida riske, jätkates samal ajal tööd pangandusliidu väljakujundamiseks. Läti puhul aitavad soovitused 1, 2, 3 ja 4 rakendada esimest, teist, kolmandat ja neljandat soovitust, mis on sätestatud 2023. aasta euroala käsitlevas soovituses,

SOOVITAB Lättil võtta 2023. ja 2024. aastal järgmisi meetmeid.

1. Võimalikult kiiresti 2023. ja 2024. aastal kaotada kehtivad erakorralised energiatoetusmeetmed ja kasutada sellest tulenevat kokkuhoidu valitsemissektori eelarvepuudujäägi vähendamiseks. Kui energiahindade uue tõusu tõttu on vaja uusi või jätkuvaid toetusmeetmeid, tagada, et sellised toetusmeetmed on suunatud haavatavate leibkondade ja ettevõtete kaitsmisele, on eelarve seisukohast vastuvõetava maksumusega ning säilitavad stiimulid energiasäästuks.

Tagada konservatiivne eelarvepoliitika, eelkõige piirates riiklikult rahastatavate esmaste netokulude nominaalset kasvu 2024. aastal kuni 3,0 %ni¹⁸.

Säilitada riiklikult rahastatavad avaliku sektori investeeringud ning tagada rahastust antavate toetuste ja muude liidu vahendite tulemuslik kasutuselevõtt, eelkõige rohe- ja digipöörde edendamiseks.

Jätkata pärast 2024. aastat keskpika perioodi eelarvestrateegia rakendamist, mis hõlmab järkjärgulist ja kestlikku konsolideerimist koos investeeringute ja reformidega, mis soodustavad hoogsamat kestlikku majanduskasvu, et saavutada keskpikas perspektiivis usaldusväärne eelarvepositsioon.

Laiendada maksustamist, sealhulgas vara ja kapitali puhul, ning tugevdada tervishoiu ja sotsiaalkaitse asjakohasust.

2. Jätkata taaste- ja vastupidavuskava järjepidevat rakendamist ning viia kiiresti lõpule REPowerEU peatüki koostamine, et alustada kiiresti selle rakendamist. Jätkata ühtekuuluvuspoliitika programmide kiiret rakendamist täielikus vastastikusel täiendavuses ja koostoimes taaste- ja vastupidavuskavaga.

---

¹⁸ See vastab hinnangute kohaselt 2024. aastal struktuurse eelarvepositsiooni iga-aastasele parandamisele vähemalt 0,5 % SKPst, nagu on kirjeldatud põhjenduses 24.

3. Parandada väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate juurdepääsu rahastamisele avaliku sektori laenuandmise ja tagatisskeemide kaudu, mille eesmärk on hõlbustada strateegiliselt olulisi investeeringuid, eelkõige rohepöörde ja regionaalarengu valdkonnas.
4. Vähendada üldist sõltuvust fossiilkütustest, kiirendades taastuvenergia, eelkõige maismaa ja avamere tuuleenergia ning päikeseenergia kasutuselevõttu, ning tugevdades energiatõhususe meetmeid, näiteks uute rahastamis- ja toetusmeetmete abil, et saavutada pikaajalise renoveerimisstrateegia eesmärgid. Tagada elektriühenduste piisav võimsus, et suurendada varustuskindlust, ja jätkata sünkroniseerimist liidu elektrivõrguga. Suurendada poliitilisi jõupingutusi rohepöördeks vajalike oskuste ja pädevuste pakkumiseks ja omandamiseks.

Brüssel,

*Nõukogu nimel
eesistuja*
